

En glob av glas

Min pappa samlade på kartor. De flesta hängde på kontoret och i hallen. Den allra finaste, en antik karta över Grönland inramat i guld, fick en hedersplats i vardagsrummet bredvid familjefotona. Min favorit var annars den över Koreahalvön som fanns i pappas arbetsrum. När jag var liten kunde jag sitta i timmar under hans skrivbord och titta på den. Jag älskade hur bergskedjan på långt håll bildade som ett mönster och närmare, när jag stod på en stol, avslöjade sig i en mängd underbara exakta detaljer. Städerna var utmärkta med olika stora prickar och floderna ringlade som blodådror över landmassorna. Det var underbart just för att det var så exakt. Men den var också förbjuden att röra vid. Inga kladdiga barnfingrar på pappas kartor. Det gjorde kartorna och dess främmande platser ännu större, viktigare och mer magiskt oåtkomliga. Jag undrar vad jag hade tänkt om jag hade fått ta på kartorna, och då känt det bara platta mot mina fingrar. Visst förstod jag det där med projektioner, men jag kände det inte. När jag var liten var kartorna helt enkelt världen.

Det var en stor dag för både pappa och mig. Vi hade pratat om den här söndagen länge. Vuxna förstår inte hur lång tid en vecka eller två veckor kan vara för ett barn. Man ska inte berätta om spännande nyheter för tidigt och definitivt inte koppla ihop det med ordet "snart". Snart finns inte för ett barn. Vi skulle besöka vårt lokala ekocenter, bara han och jag. Mamma tyckte att vi var söta och kanske lite löjliga när vi satt i köket och planerade var vi skulle åka. Mamma hade gett pappa en gammaldags jordglob i present för länge sen och det var den vi satt och snurrade på. Pappa gjorde noggranna anteckningar av koordinaterna där jag pekade. Koreahalvön var ett måste, och pappa ville gärna till Egypten och ett ställe som han hade besökt när han var ung. Kvällen innan hade jag svårt att sova. Jag tänkte på pappas kartor och platser lång, långt borta. Det var svårt att föreställa sig något annan än här. Hur jag än ansträngde mig ville bilden av det där andra inte ta form. Men imorgon skulle jag få veta. Då skulle jag få se världen. Den lugnande tanken fick mig till slut att falla i sömn.

Först tog vi buss, sen en spårvagn och den sista sträckan skulle ske med färja. Vi var tidiga och fick stå i hamnen och vänta. Pappa köpte kaffe. Jag minns det som att mina sinnen var särskilt känsliga den morgonen. Doften av kaffe och hav var överväldigande, för att inte tala om skriken från måsarna, gnisslet från spårvagnen, det dova surret från elbilarna och sorlet

från alla människor omkring oss. Det var inte så ofta vi var i den delen av stan. Väntrummet var både utvändigt och invändigt fullt av reklam för ekocentret. Det var det andra som hade öppnats i landet. *Nyfiken på världen – vi tar världen till dig*. Slogan är fortfarande densamma. Pappa hade heller inte varit i ett ekocenter och verkade lika entusiastisk som jag. Han köpte en kaffe till. När färjan kom var vi först i kön och lyckades få plats på övre däck. Jag pekade på varje ö vi åkte förbi och frågade om det var den. Eller var det den? När väl ekocentret kom i sikte gick den inte att ta miste på. Komplexet bestod av fem öar och de stora kupolerna glänste i solljuset. En sval röst från högtalarna förklarade att båten tillbaka till fastlandet avgick en gång i timmen fram till klockan nitton. Den neutrala robotrösten påminde mig om skolan. Jag var tvungen att få pappa att visa mig de förköpta biljetterna ännu en gång. Den sladdriga lappen var stor som min handflata, liten för att vara så viktig. Det fanns vissa förhållningsregler berättade rösten. Privat fotografering var förbjudet med undantag för de för ändamålet avsedda områdena. Pappa hade med sig sin gamla Nikon – jag har fortfarande kvar den. *Tveka inte att kontakta personal vid frågor. Vi tar världen till dig!*

Än en gång fick vi ställa oss i kö. En stor port ledde in i en luftsluss och sen vidare till receptionen. Shopen låg till höger. Havsljuden stängdes effektivt ute av glaset och ersattes av en kort melodi som spelades i en evig loop. Jag kände igen snutten från reklamen. Pappa och jag log mot varandra. Vi var äntligen här. Kvinnan i receptionen redogjorde för samma information som vi hade fått på båten. Hon gav oss en karta och varsin hörsnäcka med tillhörande guide. Ha det så kul ute i världen! sa hon och blinkade till mig. Vi slog oss ner på en bänk vid ett underligt träd som jag aldrig hade sett förut. Det var en palm. Pappa skrattade åt mitt förstummade ansikte och vecklade ut kartan. En riktig palm. Kartan visade översiktligt vilka breddgrader som fanns på vilken ö och sektion, och ville man ha mer exakta angivelser kunde man knappa in koordinaterna på guidens skärm.

Vi bestämde oss för att börja med Korea. Det var fullt med folk på ekocentret och jag höll mig tätt intill pappa. Vi satte på oss hörlurarna och gick in i det svarta mörkret i en annan luftsluss som skulle ta oss till den första ön. Sektion D.3 hette det på kartan. Det stack i kroppen av spänning. När dörren öppnades stod vi plötsligt vid en sjö. *Välkommen till Gwangjuprovinsen*, sa hörsnäckan. *Det är nu tidig vår och temperaturen ligger på 15-20*

grader. Jag upptäckte att det hade blivit kallare omkring oss. *Lägg märke till de blommande Prunus cerasus, körsbärsträden, till höger om dig. Körsbärsträdet är en viktig symbol för Koreahalvön och även ett älskat vårtecken.* Pappa tog av sig hörsnäckorna och jag gjorde som honom. Vi vandrade runt i den nya världen. Jag tittade upp och försökte se kupolen, men den syntes inte. Himlen var bara blå. Körsbärsblommorna var rosa. Två kvinnor klädda i smala mönstrade klänningar kommer gåendes mot oss med korta steg. Det såg nästan ut som om de flöt fram. En röst från någon sorts dolda högtalare påminde oss om att det var viktigt att hålla sig till den angivna stigen. Kvinnorna log mot oss och stannade utanför den markerade området. De sa något på ett språk jag inte kände igen och gick vidare.

I flera av miljöerna mötte vi projektionerna. Ofta såg de inte alls speciella ut, men man kände igen dem på att de alltid befann sig utanför stigen. I Egypten såg vi en flodhäst strida mot en annan flodhäst bara några meter från där vi stod. Vattnet yrde och jag var tvungen att hålla i pappa i handen. Jag ville gå vidare, samtidigt som scenen var så spännande att jag inte kunde ta ögonen från den. De frustade och verkade så stora och tunga att varje rörelse måste ha varit en ansträngning. *En vuxen hanne väger mellan 3 och 4 ton. Det är nu parningstid och...* Pappa såg underlig ut. Han ville gå till basaren. *Basaren finns i sektion F.35,* förklarade hörsnäckan. Vi går en promenad istället, sa pappa plötsligt. Ekocentret var skickligt konstruerat. Öarna var visserligen stora, men med de omsorgsfullt konstruerade optiska illusionerna verkade ytan helt oändlig. Förmodligen gick vi runt i cirklar men det märktes inte. Pappa berättade om den gången han såg en flodhäst som ung. Jag hade hört historien förut, men det var ännu mer spännande efter det vi just hade sett. De var stora som hus, sa pappa. Jag sa att de varit stora men inte *så* stora. Vårt hus var mycket större. Pappa tvekade. Det har du förstås rätt i.

Nordamerika, norrsken, Kapstaden. Efter ett tag blev vi trötta och tog en fika. Allt var speciellt på ekocentret utom bullarna. De var precis som dem på simhallen. Sen gick vi till fotoområdet. Pappa tog bilder när jag stod vid ekocentrets skylt och framför det stora akvariet. Vanligtvis brukade han säga en massa roliga saker för att få mig att le. Jag log i alla fall, fastän han bara stod tyst bakom det där mörka kameraögat.

Jag märkte nog att pappa inte vara så glad och kanske helst ville åka hem, men jag ville verkligen förbi shopen. Färjan tillbaka skulle ju inte gå än på ett tag. Shopen var fantastisk. Längs ena vägen var en stor skärm vars motiv skiftade från öken till djungeln till hav, och andra bilder från jordens alla hörn. Jag stirrade. Och det fanns böcker. Och små föremål att ha med sig hem som souvenirer, en liten pingvinunge, ett lexikon över de största rovdjuren i världen, pennfodral. Jag tog mig till upptäckarhyllan och fastnade direkt för *worldview*. Byggt på gammal teknik men med nya perspektiv stod det. Jag visade den för pappa som otåligt stod borta vid vykortet och kylskåpsmagneterna. Jaha, ett kalejdoskop. Kommer du verkligen använda det? Jag tjatade och till slut gick han med på att ge mig ett förskott på veckopengen. Vi åkte hem.

Jag hade ju insett att utflykten inte hade varit en succé, men inte förstått varför. Vid middagen pratade pappa lite, medan jag pratade desto mer för att kompensera för hans bristande entusiasm. Jag var dock besviken och till slut orkade inte heller jag hålla humöret uppe. Vi åt glass fastän mamma brukade tycka att det var dåligt med efterrätter. Efter maten satte sig pappa i sitt arbetsrum med några gamla fotoalbum. Det svaga rasslandet av papper mot papper var det enda som hördes från den öppna dörren. Jag visade mamma mitt kalejdoskop. Min favorit var tundran. Hon satte maskinen framför ögonen och jag visste hur hon såg vidderna breda ut sig åt alla håll framför sig. Hon flämtade till, och sa att den var mycket bra. Jag kände mig rik som ägde ett sånt föremål. Det var förstås inte som ekocentret på riktigt men en bit av den att ha hemma. Jag tror inte att pappa gillade ekocentret, sa jag. Mamma tog bort kalejdoskopet från ögonen. Hon såg bekymrad ut. Pappa jobbade som en reporter när han var ung, försökte hon förklara. Han reste mycket. Men det var ju det vi hade gjort idag? *En jordenruntresa – hemifrån*, sa de på reklamen. Vi hade rest med ekocentret. Jag förstod inte. Det var annorlunda förut, sa mamma.

Jag har inte kvar många av pappas kartor. Några finns på vinden, andra har jag gett bort och faktiskt sålt, men några har jag satt upp i min lägenhet. Över mitt skrivbord hänger en gammal karta över ön Ven. Tycho Brahes observatorium är tydligt utritat mitt på ön. Det var där han satt och försökte beskriva och förklara världen. Jag tycker att det är lite lustigt att man kan förklara världen så att säga uppifrån nedifrån. Resten av ön är relativt sparsamt tecknad i förhållande till observatoriets exakthet. Jag ser på den med en sorts ironisk

respekt, en påminnelse. Han var en person som ville skapa sina egna kartor, men som inte riktigt kunde se det som fanns omkring honom. En gång på åttiotalet gjorde jag en resa till Nordafrika, ungefär samma tur som pappa gjorde då en gång i tiden. Det var mycket längre än jag hade trott och resan tog flera veckor. Jag tänkte hela tiden på hur pappa kan ha upplevt det jag såg, vad han kan ha sett, och insåg så småningom att min resa inte hade någon mening. Pappa hade dött året innan och han fanns varken i Nordafrika eller någon annanstans. Sen dess kan man väl säga att jag inte har flyttat på mig. Jag ville inte bli en sån som letar efter sig själv överallt. Man behöver inte hela världen för att försöka förstå den, men jag förstår nu att pappa ville ha mer. Här var inte nog, han kunde inte vänja sig. För andra räcker det med en ö.